

Sygnatura akt: VIII Ga 296/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2015 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie, VIII Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący - SSO Krzysztof Górski

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2015 roku, w S.

na posiedzeniu niejawnym w postępowaniu uproszczonym

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.

przeciwko „Poczta Polska Spółka Akcyjna” z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin – Centrum w Szczecinie z dnia 5 grudnia 2014 roku wydanego w sprawie o sygnaturze akt X GC 1086/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. zasądza od pozwanego „Poczta Polska Spółka Akcyjna” z siedzibą w W. na rzecz powoda (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwotę 20 zł (dwudziestu złotych) z ustawowymi odsetkami od 24 maja 2012 roku, oddalając powództwo w pozostałym zakresie,

2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 30 zł (trzydziestu złotych) tytułem kosztów procesu;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 30 zł (trzydziestu złotych) tytułem kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

(...)-

Sygnatura akt VIII Ga 296/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2014 r. Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie (X GC 1086/14 upr) w punkcie I sentencji oddalił powództwo (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. o zapłatę przez pozwaną „Poczta Polska Spółka Akcyjna” spółkę akcyjną z siedzibą w W. kwoty 20 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 23 maja 2012 r., w punkcie II sentencji zasądził od powódki na rzecz pozwanej kwotę 77 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sąd I instancji ustalił, że strony łączyła umowa dotycząca wykonywania przez powódkę na rzecz pozwanej usług serwisowych urządzeń frankujących i stemplujących polegających w szczególności na a) konserwacji każdego urządzenia, b) napraw i c) pomiarów, których zakres został opisany szczegółowo w umowie, która została przez Sąd Rejonowy oceniona jako umowa o świadczenie usług. Powódka zobowiązana była do zapłaty kary umownej w kwocie 20 zł za każdy dzień przesunięcia bez zgody pozwanej terminu wykonania konserwacji określonej w § 1 ust. 1 lit. a) jednego urządzenia. W ocenie Sądu postanowienie to dawało pozwanej uprawnienie do wskazania konkretnej

daty wykonania usługi serwisowej, którą powódka zobowiązana była wykonać we wskazanej dacie. Pozwana zleciła powódce wykonanie w dniu 27 kwietnia 2012 r. konserwacji frankownicy PB (...) znajdującej się w Urzędzie Pocztowym w M., powódka wykonała to zlecenie w dniu 26 kwietnia 2012 r. Powódka nie uzyskała zgody pozwanej na wykonanie tej usługi dzień wcześniej niż wskazana w zleceniu, wobec powyższego uprawniona była do naliczenia kary umownej w kwocie 20 zł, którą potrąciła z wymagalną wierzytelnością pozwanej z tytułu wynagrodzenia za wykonane przez nią usługi. Zdaniem Sądu Rejonowego wzajemne wierzytelności stron uległy więc umorzeniu do kwoty 20 zł.

Wyrok ten zaskarżyła w całości powódka zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię:

- art. 111 § 1 k.c., co doprowadziło do uznania, że termin określony w umowie należy rozumieć w dwojaki sposób, a mianowicie jako okres w jakim wykonawca zobowiązany był do wykonania usługi oraz jako ściśle oznaczony moment w czasie, jeśli zlecenie zostało zredagowane przez wskazanie konkretnej daty wykonania usługi,

- art. 73 § 1 k.c. skutkującą uznaniem, że w umowie wskazano, że zgoda na wykonanie usługi w innej dacie aniżeli wskazana w zleceniu powinna zostać wyrażona na piśmie,

- art. 60 k.c., co doprowadziło do uznania, że zgoda pozwanej na wcześniejsze wykonanie usługi serwisowej dotyczącej konkretnego urzędnika nie mogła być wyrażona w każdy sposób, również w sposób dorozumiany,

- art. 498 k.c. co doprowadziło do uznania, że pozwana dokonała skutecznego potrącenia swojej rzekomej należności w stosunku do należności powoda;

2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów w sposób niewszechstronny oraz sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania wskutek naruszenia przepisów:

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c. w zw. co doprowadziło do uznania, że nie nastąpiła zgoda pozwanej na wcześniejsze uzyskanie świadczenia od powoda czyli wykonawcy umowy (...)/l 1 co doprowadziło do bezpodstawnego naliczenia kary umownej,

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 60 k.c. w zw. zapisami Umowy serwisowej co doprowadziło do uznania, że zgoda pozwanej na wcześniejsze wykonanie usługi serwisowej dotyczącej konkretnego urzędnika nie mogła być wyrażona w każdy sposób, również w sposób dorozumiany,

- art. 233 § 1 k.p.c. polegających na dokonaniu tej oceny: - z pominięciem dowodu z opłaconych przez pozwaną faktur nr (...) oraz korygującej ją faktury nr (...) na okoliczność zapłaty przez powódkę odszkodowania z tytułu zlecenia prac dodatkowych osobie trzeciej,

- art. 233 § 1 k.p.c. co doprowadziło do wadliwego przyjęcia przez Sąd: - że dla zmiany terminu zastrzeżono formę pisemną, - że do udzielenia zgody na wykonania usługi w innej dacie aniżeli wskazanej w zleceniu nie doszło poprzez udzielenie takiej zgody przez osobę uprawnioną w innej formie; - że do udzielenia zlecenia, a także do wyznaczenia terminu usługi był uprawniony tylko Pan A. T.; - że samo dopuszczenie pracownika powódki do wykonania usługi w innym dniu aniżeli oznaczony w zleceniu do czynności serwisowych nie stanowiło dorozumianego wyrażenia zgody na zmianę terminu jej wykonania; - że każde dopuszczenie do czynności serwisowej w innej dacie aniżeli wskazana w zleceniu stanowi zgodę na zmianę tego terminu, to nigdy nie zaktualizowałyby się obowiązek zapłaty kary umownej przewidzianej w par. 8 ust. 1 pkt 1 lit. a); - że pozwana dokonała potrącenia należności i podnosiła zarzut potrącenia.

Apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na jej rzecz kwoty dochodzonej pozwem wraz z odsetkami oraz kosztami postępowania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów procesu za postępowanie przed sądem II instancji przedstawiając argumentację sprowadzającą się do afirmacji orzeczenia i jego motywów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wstępnie zaznaczyć należy, że sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, zaś Sąd odwoławczy nie przeprowadzał postępowania dowodowego, zatem zgodnie z art. 505¹³ § 2 k.p.c. uzasadnienie niniejszego orzeczenia powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Katalog zarzutów, które skarżący może uczynić podstawą apelacji jest w postępowaniu uproszczonym ograniczony do zarzutu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy (art. 505⁹ § 1 k.p.c.). Enumeratywne wyliczenie zarzutów mogących stanowić podstawę apelacji oznacza, że w postępowaniu uproszczonym ten środek odwoławczy ma charakter ograniczony, a sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach wyznaczonych przez treść podniesionych zarzutów apelacyjnych.

Przed przystąpieniem do omówienia podniesionych w apelacji zarzutów należy w pierwszej kolejności wskazać, że w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił wszystkie zebrane w sprawie dowody. W rezultacie Sąd odwoławczy podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego czyniąc je częścią własnego stanowiska i nie znajdując potrzeby ponownego ich prezentowania.

Zmiana orzeczenia wynika jedynie z odmiennej wykładni umowy w świetle art. 65 §2 k.c. i wyprowadzenia odmiennych wniosków co do praw i obowiązków stron, a zwłaszcza prawa strony pozwanej do naliczenia powódce kary umownej w wysokości 20 zł za przesunięcie bez jej zgody terminu wykonania konserwacji frankownicy.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do sformułowanych przez skarżącą zarzutów naruszenia przepisu postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, jedynie bowiem takie uchybienia mogą być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. W praktyce, jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to taka ocena nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, chociażby na podstawie tego samego materiału dowodowego w równym stopniu można byłoby wysnuć wnioski odmienne. Jedynie w przypadku, gdy brakuje logiki w powiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej, albo - wbrew zasadom doświadczenia życiowego - nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może zostać skutecznie podważona (por. np. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 września 2002 roku, II CKN 817/00 LexPolonica nr 3761152).

Zatem dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. W szczególności skarżąca powinna wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 19 czerwca 2008 r., sygn. akt I ACa 180/08, LEX nr 468598). W apelacji pozwanej zabrakło wyводу, który uzasadniałby naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 233 k.p.c. Skarżąca formułując ten zarzut odwołała się bowiem do jedynie stanu faktycznego, który w jej przekonaniu odpowiadał rzeczywistości (przedstawiła własną ocenę materiału dowodowego), a nie wykazała w rozumowaniu Sądu Rejonowego żadnych uchybień logicznych dyskwalifikujących dokonaną ocenę dowodów i poczynione na jej podstawie ustalenia faktyczne. Pozwana wyjaśniła, że ocena dowodów przez sąd została przeprowadzona niezgodnie z zasadami doświadczenia życiowego. Apelacja nie konkretyzuje, jakie zasady logiki lub

doświadczenia życiowego zostały naruszone przy ocenie konkretnych dowodów. Z tych przyczyn nie można uznać zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. za skuteczny.

Dodatkowo należy również wskazać, że zarówno z brzmienia zarzutów, jak i z uzasadnienia apelacji skarżąca nie tyle zarzucała Sądowi Rejonowemu dokonanie błędnych ustaleń faktycznych, co skupiała się na skutkach tych ustaleń. Z tym, że nie na skutkach rozumianych jako wyprowadzenie wniosku z ustalonych faktów, tylko skutkach rozumianych jako materialnoprawna ocena dokonana przez Sąd Rejonowy.

Przechodząc do omówienia zarzutów naruszenia prawa materialnego, wynika z nich, że apelująca kwestionuje sposób oceny zawartej przez strony umowy dokonanej przez Sąd I instancji oraz zachowanie się strony pozwanej korzystającej z przysługujących jej na podstawie tej umowy uprawnień, które doprowadziły do postania roszczenia zgłoszonego do potrącenia z roszczeniem powódki o zapłatę wynagrodzenia za wykonane na rzecz powódki usługi. Przy czym najistotniejszy jest w ocenie Sądu odwoławczego zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c., którego uwzględnienie doprowadziło do zmiany zaskarżonego orzeczenia.

W przypadku umów celem procesu wykładni jest odtworzenie znaczenia jakie obie strony nadawały składanemu oświadczeniu woli w momencie jego wyrażania (subiektywny wzorzec wykładni). Przy tym sformułowanie art. 65 § 2 k.c. wprost zaleca, aby badanie nie ograniczało się do analizy dosłownego brzmienia umowy, lecz musi objąć wszystkie okoliczności umożliwiające ocenę, jaka była rzeczywista wola umawiających się kontrahentów i powinien przebiegać według reguł wykładni kombinowanej. Gdyby się okazało, że nie da się stwierdzić, jak strony rozumiały sporne postanowienia umowy w chwili jej zawarcia, sąd powinien ustalić ich znaczenie według wzorca obiektywnego, opartego o założenie, że zastosowanie reguł z art. 65 § 1 k.c. nakazuje otoczyć ochroną adresata oświadczenia woli, który przyjął je określając jego treść przy zastosowaniu starannych zabiegów interpretacyjnych. Sąd, kierując się wynikającymi z art. 65 k.c. dyrektywami wykładni umowy, powinien brać pod uwagę nie tylko postanowienie spornego fragmentu umowy, lecz również uwzględniać inne związane z nim postanowienia umowy, a także kontekst faktyczny w którym projekt umowy uzgodniono i z uwzględnieniem, którego ją zawierano. Zgodny zamiar stron wyraża się w uzgodnieniu istotnych okoliczności i określić go można jako intencję stron, co do skutków prawnych, jakie mają nastąpić w związku z zawarciem umowy (np. por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20.01.2011 r., I CSK 193/10, i I CSK 173/10; z dnia 21.12.2010 r., III CSK 47/10 oraz z dnia 2.12.2010 r., II PK 134/10 L.).

Pozwana roszczenie zgłoszone do potrącenia wywodziła z treści §8 ust. 1 pkt. 1) lit a) umowy nr (...), zgodnie z którym przysługiwać miała jej kara umowna w przypadku przesunięcia bez jej zgody terminu wykonania usługi w odniesieniu do poszczególnych urządzeń. Zdaniem pozwanej postanowienie umowne winno być interpretowane w taki sposób, że kara umowna należna jest nie tylko w przypadku opóźnienia lecz także wykonania usługi przed wyznaczonym przez nią terminem. Z zeznań świadka A. T. wynika, że przyczyną wprowadzenia takiego postanowienia była konieczność dokonywania kontroli czynności wykonawcy przez uprawnionego pracownika powoda.

Przyjmując nawet dopuszczalność takiego zastrzeżenia w świetle zasady swobody umów (art. 353¹ k.c.), stwierdzić należy, że argumentacja ta pomija zasadniczą dla oceny stanowiska powódki kwestię istnienia zgody na wcześniejsze uzyskanie świadczenia od pozwanego.

W niniejszej sprawie Sąd orzekający w I instancji nie uwzględnił znaczenia faktu sprawowania przez pozwaną (jej pracowników) bezpośredniego władztwa nad urządzeniami serwisowanymi przez powódkę. Z materiału procesowego wynika, że powódka (jej pracownicy) dokonywała czynności zasadniczo w miejscu eksploatacji urządzeń. Wykonanie usług serwisowych wymagało więc ścisłego współdziałania między pracownikami stron postępowania (pracownicy powoda musieli udostępnić pozwanym w konkretnym dniu urządzenia). Umowa nie przewidywała obowiązku uzyskania zgody na zmianę terminu w szczególnej formie. Przyjąć więc należy, że stosownie do treści art. 60 k.c. zgoda pozwanej na wcześniejsze wykonanie usługi serwisowej dotyczącej konkretnego urządzenia mogła być wyrażona w każdy sposób (również w sposób dorozumiany). Nie wynika z umowy, by zgoda musiała pochodzić od konkretnej osoby w strukturze organizacyjnej pozwanej. Zatem przyjąć należy, że zgoda mogła być wyrażona również przez udostępnienie urządzenia przez naczelnika urzędu pocztowego, w którym konkretne urządzenie było eksploatowane

a następnie przez wcześniejszy (niż wyznaczony termin) odbiór urządzenia od pozwanego i przystąpienie do jego eksploatacji.

Zgodnie z art. 354 §2 k.c. wierzyciel ma obowiązek współdziałania przy wykonaniu zobowiązania w sposób odpowiadający treści świadczenia (a także jego celowi społeczno-gospodarczemu oraz zasadom współzycia społecznego, a jeżeli istnieją w tym zakresie ustalone zwyczaje - także w sposób odpowiadający tym zwyczajom).

W tym kontekście Pozwanej jako wierzycielowi (w ramach stosunku podanego pod osąd) uprawnionemu do uzyskania świadczenia niepieniężnego przypisywane są skutki prawne zachowania się jego pracowników uczestniczących w wykonaniu świadczenia. Za takich muszą być uznani również upoważnieni do udostępnienia powodowi serwisowanych urządzeń i pomieszczeń w których się one znajdują. Rolą pozwanej spółki była taka organizacja czynności, by w przypadku, gdy powód (wbrew woli osób mających kompetencje decyzyjne w strukturze spółki w zakresie stosunku obligacyjnego z powodem) oferował świadczenie przed nadejściem terminu – odmówić dostępu do urządzeń (odmówić przyjęcia oferowanego świadczenia).

Przy braku takiego zachowania i umożliwieniu powodowi wykonania czynności serwisowych w ocenie Sądu Okręgowego wywodzić należy, że zgoda na wcześniejsze otrzymanie świadczenia była wyrażona w sposób dostatecznie jasny dla powoda i miał on podstawę prawną, by przystąpić do realizacji swoich obowiązków umownych.

Jedynie gdyby pozwana odmawiała udostępnienia urządzenia a powódka motywowana potrzebami własnego przedsiębiorstwa żądała takiego udostępnienia w celu wcześniejszego wykonania umowy i wbrew wyraźnej woli wierzyciela dokonałaby świadczenia serwisowego, można byłoby twierdzić, że doszło do nienależytego wykonania umowy (przesunięcia terminu świadczenia bez zgody pozwanej).

Innymi słowy przyjąć należy (zgodnie z zeznaniami świadka T.), że termin świadczenia powoda oznaczony konkretną datą, był zastrzeżony na korzyść wierzyciela (pозwanego) i dłużnika (powoda). Strony w umowie zmodyfikowały zatem regułę ustawową o której mowa w art. 457 k.c.

Zastrzeżenie terminu spełnienia świadczenia na korzyść obu stron ma takie znaczenie, że wierzyciel nie może skutecznie domagać się spełnienia świadczenia przed nadejściem terminu do jego wykonania, ale też nie jest zobowiązany do przyjęcia świadczenia ewentualnie zaofiarowanego mu przez dłużnika.

Pozwany podmiot miał więc prawo do odmowy przyjęcia świadczenia oferowanego przed nastąpieniem ustalonego terminu. Skoro jednak wbrew zastrzeżeniu umownemu oferowane przed terminem świadczenie przyjął (umożliwił dokonanie czynności serwisowych udostępniając urządzenie będące ich przedmiotem) to obecnie nie może wywodzić, że świadczenie zostało spełnione niezgodnie z jego treścią i zaktualizowało się prawo do żądania kary umownej.

Z tych względów należało uznać, że nie powstało roszczenie, które pozwana zgłosiła do potrącenia z roszczeniem powódki o zapłatę za wykonane usługi a zarzut potrącenia jest bezzasadny. Zatem na podstawie art. 735 k.c. w zw. z art. 750 k.c. należało powództwo uwzględnić.

Wobec uwzględnienia powództwa stwierdzić należy, że pozostałe zarzuty formułowane przez skarżącego nie mogą wpłynąć na treść rozstrzygnięcia a jako niemające znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie wymagają szczegółowego odniesienia się.

Uznać zatem należy, że w niniejszej sprawie nie doszło do potrącenia roszczenia powódki, gdyż roszczenie, które pozwana zgłosiła do potrącenia nie powstało, a konsekwencją tego jest zmiana zaskarżonego wyroku i zmiana powództwa o czym rozstrzygnięto stosując art. 386 § 1 k.p.c.

Zmiana rozstrzygnięcia o kosztach procesu stanowi konsekwencją tego, że strona powodowa wygrała proces w całości. Wobec powyższego zgodnie z regułą określoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. należało zasądzić na jej rzecz poniesione przez

nią koszty procesu przed Sądem I instancji, które w niniejszej sprawie stanowi uiszczona przez nią opłata od pozwu w kwocie 30 zł.

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego zapadło przy zastosowaniu przepisu art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., apelantka nie była reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, więc poniesione przez nią koszty ograniczały się do opłaty od apelacji w kwocie 30 zł.

(...)